

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba
2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENEK

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ček. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate:
Sara jevo št. 7565,
Zagreb št. 59.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

Zlo rodi zlo

Negotovost sedanjega svetovnega političnega položaja, ko nihče ne ve ali bo Nemčija še plačevala naprej vojno odškodnino ali ne, Amerika pa neizprosno zahteva od zavezničev odplačevanja njihovih vojnih dolgov, na drugi strani pa Francija načeloma ne odjenja od zahtev po vojni odškodnini, izvira med drugim tudi iz tega, ker nihče ne ve, kako se bo obrnil notranji politični kurz v Nemčiji. Da je to mnenje pravilno, dokazuje med drugim tudi oficijozno glasilo francoske vlade »Temps«, ki v tem tako važnem trenutku svetovne politike, ko gre za to, da se sedanje katastrofično stanje svetovnega gospodarstva radikalno ozdravi ali pa pusti, da stari svet in vsa njegova kultura propade, smatra Hitlerjev pokret v Nemčiji za tako važen, da mu zopet posveča uvodnik.

Voditelj nemških nacionalistov je po znani energični izjavi Brüninga, da ne bo dopustil državnega preobrata, ampak če treba, z oboroženo silo branil mir in zakonito stanje v državi, proglasil, da se bo poslužil za doseg svojih ciljev samo legalnih sredstev. Toda vsak ve, da Hitler vsaj v bližnji bodočnosti in dokler obstoji močna socialna demokracija kakor tudi centrum, ne bo mogel doseči dveh tretlin mandatov v Reichstagu. Psihologija mas pa je taka, da je Hitlerjevemu nacionalizmu zagotovljen uspeh le, če pride do oblasti v najkrajšem času, ko znaten del nemškega naroda še pričakuje rešitve ne od smotrenega dela, od discipline, od črtev in od realnega gledanja realnih razmer, kakor to zagovarja Brüning, ampak od čudeža, od sile, od patosa, od učinka slepe, brezobzirne in zgolj instinktivno delujoče nacionalne strasti, ki naj po elementarnem prevratu reši nemški narod sedanjega položaja. Ako se to ne bo kmalu uresničilo, potem bo sedanjemu navdušenju za Hitlerja sledilo bridko razočaranje, nejevolja in skepsa, ki bi pomenila smrt nemškega fašizma. Zato Hitlerju ne ostane ničesar drugega, kakor da pripravi teren za čim hitrejši in temeljitejši državni preobrat, ali pa, da svoje sile izrzuje v polemiki z državnim kanclerjem, oziroma z njimi, ki vidijo rešitev Nemčije v postulatih zdravega razuma. V tem slučaju bo seveda nemški fašizem, ki se ne brani z nobeno idejo, z nobenim programom in z nobenim političnim zamislom, ampak živi samo od neke vrste plemenskega mita, neizogibno podlegel.

Vsak evropski politik mora torej slejkoprej računati s silovitim izbruhom Hitlerjevega pokreta v obliki revolucije, vendar se pa zdi, da verjetnost take rešitve postaja čedalje manjša. Vse je odvisno od Brüninga, ali mu bo uspelo na podlagi zaslihih gospodarskih naredb in pa ugodnega sporazuma z državami upnicami, v prvi vrsti s Francijo, izboljšati gospodarski položaj Nemčije tako, da se vsaj deloma odstrani vzrok nejevolje gladojučih in obupanih nemških množic. Ugoden moment za kanclerja je, da ima tako veliko svobodo delovanja, kakor je po sklepu versailleskega miru ni imel še noben voditelj nemške državne politike. Brüningu ne zaupa namreč samo njegova sedanja parlamentarna večina, ampak v neki meri lahko rečemo, res narod, ker je tudi med pristajali nemškega fašizma večina takih, ki bi raje videli uresničen vsaj minimalni program nemških narodnih zahtev in potrebo po mirni evoluciji, nego po puču, ki ga spričo velikega rizika želi le peščica onih bivših Viljemovih generalov in častnikov, ki jih je neugodni izid vojne oropal njihov poklicne eksistence. Je pa nemški narod, kojega politična netolerantnost stoji v največjem kontrastu z njegovo visoko duhovno in tehnično kulturo, danes bolj kot kdaj pripravljen, slepo ubogati voditelja, naj bo že črn ali bel ali rdeč, ki bi izboljšal sedanje, za malega in srednjega človeka res neznosno gospodarsko stanje nemškega naroda.

Seveda popolnoma nevarnost fašistične reakcije v Nemčiji še vedno ni izključena in baš to je vzrok, da veslele zelo težko pridejo do kakšnega radikalnega in odločilnega sklepa glede sedanje svetovne gospodarske krize, ker se upravičeno boje, da ne bi njihove eventualne velike žrtve bile od nemškega naroda poplačane s surovim izbruhom nemškega nacionalizma. Pa tudi mirni in legalni prihod Hitlerja na vladno, bi nezaupanja Evrope niš ne zmanjšal, ker pač ni nobenega dvoma o tem, da bi nacionalistična Nemčija, kakor hitro bi ji Francija ponudila en prst, zagrabila, kakor se pravi, za celo roko, tako da bi zmanjšanje ali celo črtanje vojne odškodnine ne pomenilo konca sedanje bede, ampak narobe, začetek še hušje katastrofe — sprostitve nemških maščevalnih nagonov. Stvar v resnici izgleda obupno in se ne dá pojmovati drugače, kakor na podlagi starega izreka, da vsako zlo, naj še tako skušamo odvrniti posledice njegovega notranjega logičnega poteka, neprestano rodi novo zlo v neskončni verigi. Zločln svetovne vojne ima svoj stvarni fatalni potek, ki ga, kakor se zdi, nobeno prizadevanje po izbrisu njegovih posledic ne more zadržati.

Sestava mandžurske komisije

Zeneva, 22. decembra. AA. Anketna komisija za proučitev dogodkov v Mandžuriji bo tako-le sestavljena:

Litton za Anglijo, general Claudel za Francijo, Schnee, poslanec in bivši guverner vzhodne Afrike, za Nemčijo, Aldo Brandini, bivši poslanik v Berlinu, za Italijo, Limesa, ravnatelj ameriških železnic v Franciji za svetovne vojne, za ameriške Zružene države.

Dunajska vremenska napoved: Ne bo veliko spremembe dosedanjega vremena; morda se bo nekoliko razjasnilo.

Amerika pritiska na Evropo

Mučen položaj Anglije — Stališče Francije trdnjše

London, 22. dec. sh. Vzrok najnovejše oslabitve funta šterlinga je treba iskati v Ameriki. V amerškem kongresu so padle nenavadno ostre besede na račun Anglije in njene kreditne politike. Ameriški senatorji si niso privoščili samo Francije in Nemčije, temveč tudi Anglijo. Posebno oster v izražanju in v stvari je bil senator Reed. Po njegovem mnenju bi ne bilo nič bolj smešnega kakor da bi se dolžnik (Anglija), čigar zemeljske posesti se raztezajo okoli in okoli zemlje in ki ima v svojih ruševjih zaklade iz vsega sveta, spričo začasnega oslabljenja svoje valute proglasil za nelikvidnega.

Bolj kakor besede same je zadel Anglijo sklep kongresa, da se v smislu Hooverjevega predloga plačilo medzaveznih dolgov sicer odloži do dne 1. julija 1952, to je dokler traja Hooverjev moratorij za nemške reparacije, toda o kakem črtanju medzaveznih dolgov napram Ameriki ne more biti govora. Kongres se je celo izrekel proti reviziji teh dolgov. Nekdanji vojni zavezniški dolgujejo Ameriki okoli 12 milijard dolarjev. Samo za obrok, ki zapade v prihodnjem letu, dolguje Anglija Ameriki 159,5 milijona dolarjev. Najhušje zlo za Anglijo obstoji v tem, da je pogodba o amortizaciji dolgov z Ameriko sklenila v dolarjih in da medtem funt strahovito pade. Obrok za leto 1952 v znesku 159,5 je po prejšnjem zlatega tečaja funta predstavljal vrednost 32,8 milijonov funtov šterlingov, medtem ko bo morala Anglija sedaj plačati za 159,5 milijona dolarjev nič manj kakor 18,10 milijonov funtov (po tečaju 10. decembra), to je 15,3 milijona več kakor pred padcem funta. Te številke je navedel sam finančni minister Mellon, ko je hotel prepričati kongres, da je ta avtomatični prihratek dolga vendar prebudo breme tudi za Anglijo in da je radi tega potrebna revizija medzaveznih dolgov.

Angleški tisk z vso resnostjo obravnava to vprašanje in se v prvi vrsti sklicuje na znano Balfourjevo noto, ki spravlja v zvezo angleški dolg napram Ameriki z dolgov, ki jih imajo druge države napram Angliji. V tej noti je bilo rečeno, da ne zahteva Anglija nič več od svojih nekdanjih zavezničev (Francije in Italije) kakor zasebi, ki ga ona potrebuje za poravnava svojega dolga napram Ameriki. Temu dosledno bi morala Amerika — tako trdi angleški tisk — zmanjšati angleški dolg sorazmerno z zmanjšanjem zavezniških dolgov napram Angliji. Vsa tragika angleških financ obstoji namreč v tem, da se je Anglija obvezala plačevati svoj dolg Ameriki v dolarjih, pogodbe s svojimi bivšimi zaveznički (Francijo in Italijo) glede

povračila njihovih dolgov pa je sklenila v funtih. In funt je zdaj padel v prid teh in v škodo Anglije.

Najnovejši sunek iz Amerike je seveda indirektno zadel tudi Nemčijo. Anglija je doslej dosledno pobijala francosko stališče, da se morejo znižati reparacije edino pod pogojem, da se znižajo tudi medzavezniki dolgov. Danes se pod pritiskom sklepa ameriškega kongresa čujejo že drugi glasovi. Če Anglija privoli v popolno črtanje reparacij, odkod naj vzame denar za Ameriko? Amerika je tako nehoti, in sicer v skrbi za svoje dolarje, podprla Francijo in zato je ta v pogledu

reparacij čedalje bolj trdovratna. O tem pričajo najnovejše izjave francoskih ministrov. Ključ do rešitve problema reparacij in medzaveznih dolgov ima v rokah Amerika. Toda sklep kongresa dokazuje, da ima več razumevanja za dolarje kakor za rešitev Evrope pred finančnim polomom. Idealni Wilson ni prodrl v kongresu z Zvezo narodov, izpodkopali so mu tla republikanci, kakor minirajo danes Hooverja demokrati in tudi njegovi lastni pristajali. Amerika še vedno nima smisla za Evropo. Zato se čedalje bolj oglašajo pozivi, naj se Evropa nauči nastopati proti njej solidarno.

Evropa išče čudežne formule

Neodločno stališče Italije

Rim, 22. dec. ž. V zvezi z delom svetodajnega odbora v Baslu je bilo končno te dni izmenjavano mnenje med vladami, ki so direktno interesirane v vprašanju nemških reparacij in medzaveznih dolgov. Ta diplomatska pogajanja so imela namen, da pripravijo teren za prihodnjo mednarodno finančno konferenco. Ker bo glavni predmet razpravljanja na tej konferenci finančni in ekonomski položaj Nemčije, se smatra, da je ravno pri Nemčiji potrebno začeti delo za ublažitev sedanje ekonomske depresije v svetu ter da zaradi tega vse vlade, katerih plačilna zmožnost je odvisna od plačilne zmožnosti Nemčije, zavzamejo svoje stališče. V prvi vrsti gre tu za reparacije in privatne kratkoročne dolge Nemčije. Moratorij, katerega je dala Amerika zavezničkom pri plačilu vojnih dolgov, je zvezan s tem, da bivši zaveznički v isti višini dovolijo tudi Nemčiji olajšave pri reparacijskih plačilih. Ta dva moratorija sta bila sprejeta le za dobo enega leta. Sicer se dela na tem, da se podaljša. Ker mora Nemčija plačati svoje dolge inozemskim upnikom, v prvi vrsti Ameriki in Angliji za kratkoročna posojila, ki so zadnja leta bila sklenjena s strani nemških bank in ker tega najbrže ne bo mogla storiti, bodo ta plačila odložena in podaljšana. Jasno je, da Amerika in Velika Britanija delata na tem, da dobita od Nemčije čimprej posojeni denar, pa bi zaradi tega tudi želeli dati prednost nemškim kratkoročnim kreditom. Francija, ki je najbolj interesirana v vprašanju reparacij, zastopa stališče, da morajo reparacije imeti prednost pred kratkoročnimi krediti in privatnimi dolgi, pridejo šele na drugo mesto. Francoska teza je v skladu z interesi onih držav, ki zahtevajo reparacije od Nemčije. Edino

interesi Velike Britanije divergirajo ter bi hotela Anglija, da se poleg reparacij reši obenem tudi kapital, ki so ga v obliki posojil plasirale britanske banke v Nemčiji. Zato se v direktnih pogajanjih med Parizom in Londonom skuša nobi kompromis v zadevi poravnave nemških dolgov ter izgleda, da bodo dobile reparacije pred vsemi drugimi dolgi vendarle prednost. Stališče Italije je bilo v tem vprašanju do sedaj popolnoma nejasno. Za Italijo so bile nemške reparacije zelo velike važnosti, ki jih Italija tudi zahteva, ker Italija in Francija dobivata od Nemčije več, kakor pa plačujeta svojih vojnih dolgov Ameriki. Radi tega bi morala Italija brez pomisleka sprejeti francosko tezo. Mussolini je že preje poudarjal in to dela tudi še sedaj, da se vprašanje reparacij veže z vprašanjem medzaveznih dolgov in da bivši zaveznički napravijo Nemčiji vse one olajšave pri plačilu reparacij, katere bi jim napravila Amerika pri odplačevanju vojnih dolgov. Po vojni je bilo vloženega precej kapitala tudi v razno italijansko industrijo. Zato ima fašistična vlada pomisleke napram Ameriki, vendar pa ji njeno samoljubje ne dopušča, da bi se postavila odkrito na francosko stališče.

Pariz, 22. dec. tg. Kakor piše »Matine«, so angleški zastopniki v bazelskem zborništvu strokovnjakov z nemškim delegatom in dvema neutralskima zadeli na odločen odpor belgijskega in jugoslovanskega delegata, ki sta se branila podpisati poročilo, s katerim bi se na prikrit način predlagalo črtanje vseh reparacij, da bi se s tem oprostili zamrzani krediti Nemčije in obnovila nemška bančna organizacija.

„Realna politika ali politika napitnic“

Pomen obiska poljskih legijonarjev v Italiji

Belgrad, 22. dec. I. Iz Varšave poročajo, da so v gotovih vladnih krogih dobili vtis, kakor da hoče inozemstvo pripisovati posebno vlogo potovanja poljskih legijonarjev v italijansko prestolico, kjer so se poklonili šefu italijanske vlade. Posebne komentarje je menda vzbudilo v vseh odgovornih poljskih in posebno v inozemskih krogih dejstvo, da se je poslanstvo poljskih legijonarjev odpravilo na potovanje v Rim nekoliko dni po obisku, katerega je napravil jugoslovanski zunanji minister dr. Marinković v Varšavi, in ki je vso evropsko javnost priletno presenetil zaradi velike gorečnosti, s katero se je obojestransko podčrtavalo, da bosta od slej obe državi sodelovali na mnogih poljih. Evropska javnost je ob prihodu prvega jugoslovanskega ministra v poljsko prestolico bila pod vtisom, da se uvaja novo, zelo važno in dalekosežno dejstvo v evropski politiki s tem, da se končnoveljavno in za dolgo bodočnost dve slovanski državi, kot sta Poljska in Jugoslavija, združita v prijateljskem in zavezniškem stremeljenju.

Potovanje poljskih legijonarjev v Rim in velike svečanosti, ki so se pripravljale za sprejem Poljakov od strani državnih kakor tudi fašističnih oblasti, pa je zatemnilo nekoliko sijaj svečanosti v Varšavi, kjer sta se bratila Poljak in Jugoslovani. Po informacijah, katere je poljsko zunanje ministrstvo dobilo, so se nekateri inozemski listi poslužili tudi tega, na prvi pogled res nekoliko nerazumljivega dejstva, ter so se požurili, da podkavajo poljski vladi neiskrenost v njenih izjavah glede bodočih odnošajev z Jugoslavijo. Dvema bogovom ni mogoče služiti, tako se je apostrofiralo poljsko vladno po odhodu ministra dr. Marinkoviča iz Varšave in po odpotovanju poljskih legijonarjev v Rim.

V Varšavi smo se glede nesoglasij, ki so nastala morebiti tudi v naši državi zaradi tolmačenja rimskega obiska poljskih legijonarjev, katere vodi aktivni general, informirali na nerodnih poljskih mestih, kjer smo zvedeli, da je obisk legijonarjev bil že davno sklenjen, in da je samo nesrečen slučaj hotel, da je prijateljski obisk našega zunanje ministra v Varšavi padel ravno v trenutek, ko programa za potovanje legijonarjev ni bilo več mogoče spremeniti.

Stališče poljskih oficijelnih krogov je najbolj natančno pojasnil »Kurier Warszawski« v svojem uvodniku z dne 17. decembra, ki nosi značilen na-

slov »Realna politika ali politika napitnic. Poljska država, ki je danes največja pobornica mirovnih pogodb, ne more nikakor in na noben način soglašati z Italijo, ki je revizionistična in kot takšna stoji za hrbtom Nemčije. Toda poljska vlada je dovolila potovanje svojim legijonarjem v Rim iz tega dobrega namena, da uradnim italijanskim krogom nudi še enkrat priliko, da izrazijo svoje simpatije

Kaj bo z našimi delavci v Franciji

Novo francoske omejitve za inozemske delavce

Belgrad, 22. decembra. I. Iz krogov ministrstva za socialno politiko poročajo, da je francoski parlament nenadoma sprejel zakon, s katerim bo v precejšnji meri omejena delovna možnost inozemcev v francoskih podjetjih. Po tem zakonu je doslej dovoljeno, da sme število inozemskih delavcev pri enem podjetju znašati samo 10 odstotkov celokupnega delavstva. Ker obstoja v Franciji še nekoliko podjetij, ki zaposlujejo več kot polovico tujecev, je s tem kategorično postavljeno vprašanje, kaj bodo dotična podjetja sedaj ukrenila. Ako se zakon strogo izvaja, potem bodo med

za Poljsko, kajti morebiti je pa vendarle mogoče, da bo spomin na sprejem legijonarjev v Rimu, spomin na razne napitnice, ki se bodo izmenjavale, preprečil, da bo Italija v bodočnosti zahtevala, da se razgrajajo meje one države, katero je slavila v svoji prestolici. Zaradi tega naj rimski obisk legijonarjev nikjer ne vzbuja vznemirjenja, kajti eno je politika napitnic, drugo pa je realna politika. In poljska republika smatra za bistveni del svoje realne politike, da usmeri svojo bodočnost po pravih, ki so bili jasno izraženi, ko je jugoslovanski zunanji minister dr. Marinković bival v njeni prestolici.

Poljski legijonarji vršijo svojo nalogo v Rimu. Če bodo uspeli, tem bolje. Ako ne, potem bo doprineš za Evropo nov dokaz, da je Italija definitivno prešla v tabor rušilcev evropskega političnega reda. Slednje dejstvo bo pa še bolj strnilo v prijateljskem objemu vse one države, ki živijo in padejo z nami, katere so jim dale mirovne pogodbe.

ostalimi tudi naši delavci, zaposleni v premogovnikih v severni Franciji in Loreni, izpostavljeni takšnemu izgonu. Ista usoda bo eventualno čakala tudi naše delavce, ki delajo pri utrjevanju francoske vzhodne meje. Računati se mora z možnostjo, da bo število naših državljanov, ki se vračajo iz tujine, tekom prihodnjih mesecev še precej naraslo. Oni delavci, ki so zaščiteni z reciprocitno, seveda niso udarjeni po tem novem zakonu. Reciprocitetne pogodbe glede odstotne višine naših delavcev v Franciji in francoskih delavcev v Jugoslaviji pa obe državi še nista podpisali.

Nova upravna razdelitev Romunije

Bukarešta, 22. dec. ž. Finančni minister in zastopnik notranjega ministra Argetoianu je imel večeraj konferenco s šefi strank, katerim je pojasnil načrt novega zakona o reformi uprave. Argetoianu je v obširnem ekspoziju obrazložil, da se je romunska državna uprava po vojni že štirikrat menjala, vendar pa je vsaka sprememba prinesla s seboj le kaos. Edošnost in enostavnost v upravi do sedaj še ni bila dosežena. Argetoianu je rekel, da namera-

va razdeliti državo na deset inspektoratov s sedeži v Krajovi, Bukarešti, Galacu, Jassyju, Costanzi, Kišenjevu, Braşovu, Temeşvaru, Cluj in Cernoviču. Šef uprave v obični bo primar, katerega volijo narodno zastopstvo. Ako bo primar izvoljen z dvotretjinsko večino glasov, potem ne sme notranje ministrstvo ovreči volitve, češ da izvoljen primar ni primerna oseba.

Beg nemškega kapitala

Berlin, 22. dec. tg. Nemška državna banka in gospodarsko ministrstvo sta prejeli celo vrsto ovadb proti bančnim tveganjem, ki so osumljene, da prodajajo nemške vrednostne papirje v inozemstvo. Oblasti so čvrsto odločene, da bodo odločno nastopile proti taki zlorabi in uvedle strogo nadziranje bančnega poslovanja.

Hitler uvedel politični novicijal

Berlin, 22. dec. AA. Hitler je odredil, da morajo osebe, ki so doslej delovale v javnem življenju in vodile druge politične stranke, prebiti v stranki preizkusno dobo. Preizkusna doba traja eno leto. Ta ukrep utemeljuje Hitler z dogodki v Darmstadt, kjer so prišli na dan znani boheimski dokumenti. Hitler se boji indiskrecij svoje najožje okolice.

Kakšna je Mandžurija

Pismo misijonarja iz Mukdena

Mukden, 2. decembra.

Oči vsega sveta so zadnje mesece obrnjene na Mandžurijo, ogromno čez 1.200.000 km² prostrano deželo, kjer se križajo življenjski interesi treh močnih narodov Rusov, Kitajcev in Japoncev.

Troje največjih mest dežele, ki so Harbin, Dairen in Mukden, nosi specialni karakter teh treh narodov, ki se bore za Mandžurijo. Največje mesto Mandžurije je danes Harbin s 420.000 prebivalci, ki je po zgraditvi transibirske in vzhodne kitajske železnice se tako rekoč preko noči iz male naselbine razvilo v moderno velenje. Velika večina prebivalstva so Kitajci, vendar pa mu daje 72.000 Rusov, ki v mestu stanujejo, popolnoma ruski značaj. V glavnih ulicah Harbina se komaj najde kak kitajski napis. Vsa imena cest, vsi napisi in oglasi, vse je rusko. Čelo Kitajci morajo govoriti rusko. Toda ni Rusija od danes, ki se kaže v Harbinu. To so beloruski emigranti, ki so vtisnili mestu svoj pečat. Sovjetsko Rusijo bi lahko označili kot »deželo resnih obrazov«. Nasprotno se pa Harbin po vsej pravici naziva »Pariz vzhoda«. Poleg Sanghaja je Harbin mesto največjih zabavalščev na vzhodu. V mestu mrgoli »Night-Clubs« z izrazitimi ruskimi lepoticami in plesalnicami. Na stotine je kabaretov, v katerih nastopajo proslule kitajske Sing-Song-Girls in tisoče v tisoče raznovrstnih barov, gledališč in plesnih lokalov.

Dairen je nekdanji ruski Dalnij, ležeč severno od Port Arturja, v ozemlju, ki ga je Japonska »najela« od Kitajcev. Mesto ima docela japonski značaj. Ob sklepu rusko-japonske vojne ni šlo več kot 19.000 prebivalcev. Danes pa šteje preko 370.000, med njimi do 100.000 Japoncev. Dairen je sedež japonske južno-mandžurske železnice in dejanski vhod iz morja v Mandžurijo. Zato je eno najvažnejših pristanišč Vzhodne Azije sploh, iz katerega se izvažajo pet šestin vsega naravnega pridelka in bogastva Mandžurije. Mesto ima izrazit trgovski in bančni značaj. Krase ga krasne bančne palače, hoteli, orientalski parki in široki asfaltni bulevardi. Obsežno pristanišče so Japonci čisto moderno uredili.

Tretje največje mesto Mandžurije je Mukden s 351.000 prebivalci. Je rojstni kraj stare Mandžurske dinastije, ki je tudi Kitajski dala cesarje. S svojimi starimi, čisto kitajskimi palačami, ogromnimi obzidji in cesarskimi grobovi je mesto Mukden med vsemi mandžurskimi mesti najbolj čist predstavnik stare kulture kitajske kulture.

Oni del Mandžurije, ki je pod kitajsko upravo, šteje danes 28 milijonov prebivalcev, tako da pride le 28 ljudi na kvadratni kilometer. Nasprotno pa ima pas dežele, ki je pod japonsko upravo, zaradi južno-mandžurske železnice in velikanskih industrijskih naprav 1.300.000 prebivalcev, kar da 357 ljudi na kvadratni kilometer, in še vedno prihajajo novi tisoči Kitajcev v japonsko industrijsko cono.

Od celotnega prebivalstva Mandžurije (30 milijonov) ni niti desetina več Mandžurcev. Mandžurci govorijo lasten jezik, ki je različen od kitajskega. Kitajcev je v Mandžuriji 26 milijonov. Približno 1 milijon je Korejcev, 200.000 Japoncev in kakih 120 tisoč Rusov.

Hitro gospodarski razvoj Mandžurije so povzro-

čili neizmerni naravni zakladi dežele. V nepreglednih množinah skriva ta blagoslovljena zemlja v sebi zaklade premoga, železa, petroleja, bakra, svinca in zlata. Središče mandžurske premogokopne industrije je Fushun, ki šteje že danes 200.000, pa bo v kratkem po številu prebivalstva prvo mesto v Mandžuriji. Premogokopno plast okrog Fushuna čenijo na 1 milijardo ton. Tamkaj so premog kopali že pred 600 leti Korejci, pa so jim pozneje cesarji delo prepovedali, češ, da vznemirja cesarske prednike, ki so v bližini pokopani. Pozneje so bili premogokopci zopet odpravljeni, toda letna produkcija je pred vojno znašala komaj 143.000 ton.

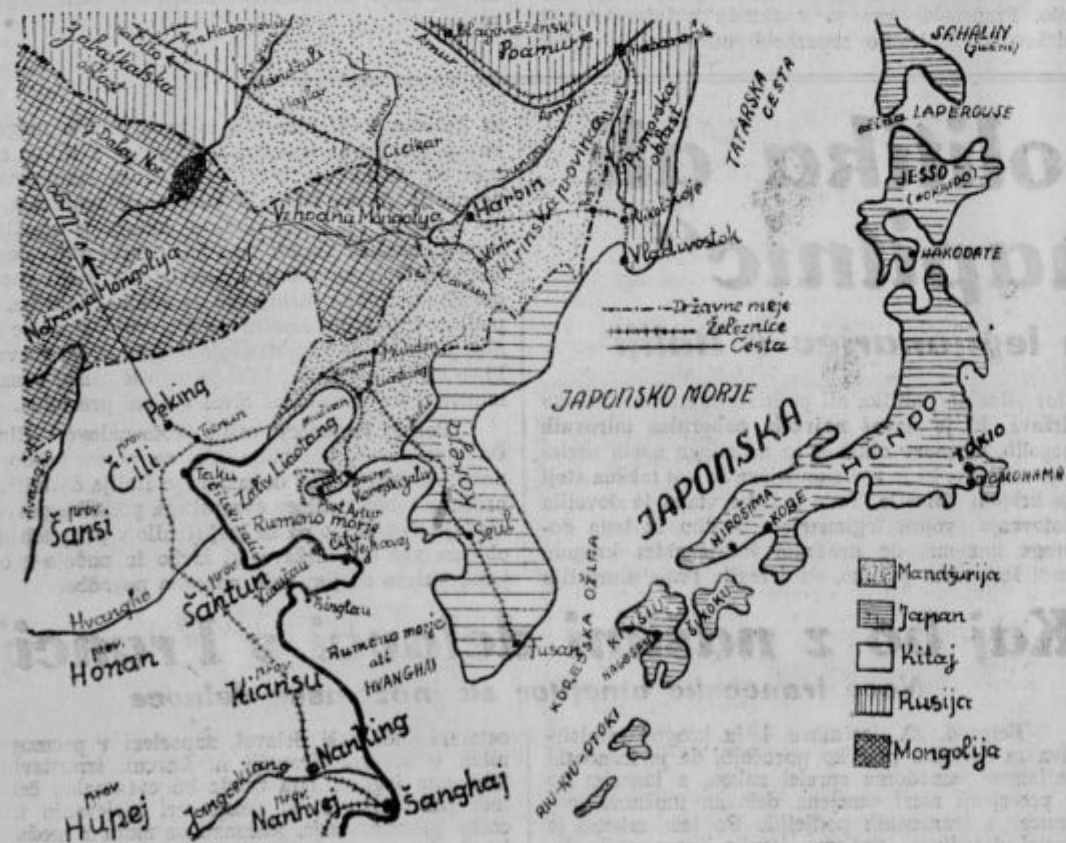
Danes pa so Japonci iz Fushuna napravili pravečati Cardiff. Vse tove so opremili z najmodernejšimi napravami. Sedaj zaposlujejo 41.000 rudarjev, ki letno nakopijejo 7 in pol milijona ton premoga. V kratkem pa bo letna produkcija narasla na 9 milijonov ton. Istočasno so Japonci zgradili velikanske električne naprave, tako da od tu preskrbuje vso svojo interesno cono z elektriko. Isto tako pridobivajo pri Fushunu Japonci letno nad pol milijon ton kamenege olja.

Drugo važno središče japonske železne industrije je Anshan, ki leži v Južni Mandžuriji in ki obeta postati sploh najbolj industrijska dežela vzhoda. Železne rude čenijo v Anshanu preko 300 milijonov ton, ki daje do 36 odstotkov čistega železa. Letna produkcija železne rude v Anshanu znaša 800.000 ton. V vse te industrijske naprave je investirala Japonska tekoma zadnjih let nad 12 milijard dinarjev, pri čemer je z delnicami najbolj udeležena Južno-mandžurska železniška družba. Japonci sami računajo, da znašajo njihove investicije v Mandžuriji nad 60 milijard dinarjev.

Svojo prevladujočo pozicijo so si Japonci znali ustvariti v Mandžuriji s pogodbo iz leta 1905. V tej pogodbi so se Kitajci zavezali, da ne bodo zgradili nobene železniške proge, ki bi tekla vzporedno z Južno-mandžursko železnico, ki je popolnoma v japonskih rokah in da tudi ne bodo zgradili nobenega pristanišča, ki bi bilo konkurenčno Dairenu. Seveda je to pogodbo Kitajska sprejela nekako prisiljeno. Zato je sedanja nacionalistična kitajska vlada noče priznavati. Že leta 1929, so pričeli Kitajci graditi 200 km dolgo progo iz Kirina proti jugu, torej paralelno z japonsko južno-mandžursko železnico. Razen tega pa so lansko leto neki holandski družbi dali koncesijo, da na severno-zapadni obali Liautunškega zaliva ležeče mestce Hulutao zgradi v moderno pristanišče, kar bi seveda bila direktna konkurenca japonskemu Dairenu. Sedanji boj v Mandžuriji ima torej namen, da Japonci svoje prevladujoče gospodarsko in politično stališče obdržijo in še okrepi, čemur pa se naravno upirajo Kitajci, v katerih se bolj in bolj prebujata nacionalna zavest.

Pri naštevajanju naravnih bogastev pa niti nisem omenil svetovno znamenite leče, imenovane soja, katere se v Mandžuriji prideluje 58 odstotkov svetovne produkcije. Tako ruske, kakor japonske železnice so v glavnem zaposlene s transportom soje. Večina pridelka gre v Evropo, pa tudi v Ameriko, saj služijo poleg izdelave margarine za produkcijo vseh najrazličnejših vrst mila. Tudi v tistem kosu mila, ki ga vi rabite, je najbrže mandžurska soja.

I. K.

V Nankingu se bori za oblast, — Japonci pa prodirajo

London, 22. dec. Japonske čete so začele splošno ofenzivo v smeri proti Činevu in sicer prodirajo iz štirih točk obenem: iz Supinkaja, Cantua, Fushumena in Čingčintua. Ofenzivo vodi general Morris. Japonci prodirajo jako naglo in so zasedli že Tunkiatu, tako da bodo že pred bojiščem pred Činevom. Na svoji poti neusmiljeno iztrebijo regularne kitajske čete, ki so se udale roparstvu. Pohoto uspešno podpirajo močne eskadre letal z bombami. Ako Kitajci do bojišnega večera ne bodo Čineva prostoovoljno evakuirali, ga bodo Japonci zasedli neglede na to, da se mesto nahaja izven Mandžurije v pekinški provinci Čili.

Dagodki so torej stopili v zelo resno fazo, ker se Japonci niso ožirali na ameriško resno in ker so, namesto da po sklepu Zveze narodov sovražno ostanejo po mežnosni popolnoma ustavijo in se pripravijo na restopno izpraznjenje Mandžurije, sedaj pristopili k osvajanju brezoporno kitajskega ozemlja.

Medtem pa se kitajski oblastniki med seboj berijo za oblast, Cankajsek, ki je radi vstaje dijakov, naščevanji od agentov kantonske vlade, mo-

ral odstopiti od predsedniške republike, sedaj svojo oblast utrjuje kot vrhovni poveljnik kitajske armade. Te časti namreč Cankajsek ni odložil. Cankajsek je pridobil zase vse generale province, ki obdajajo Nanking, kjer se je sedaj zbrala kantonska vlada, da izvoli novega predsednika republike in sestavi enotno kitajsko vlado. Na ta način so Kantonec prav za prav ujetniki Cankajseka. Kantonec pa so se očitno temu zvito prilagodili in vabijo bivšega predsednika v koncentracijsko vlogo. Kako se bodo dogodki razvili dalje, ali v smeri koncentracije ali pa bodo le povečali obstoječo anarhijo, se ne ve. Nekateri menijo, da gre za dogovorjeno igro med Cankajsekom in Kantonec.

Sovjetska vlada demantira vest nekega pariskega lista, da namerava Rusija stopiti na stran Kitajcev. »Pravda« izjavlja, da so te trditve popolnoma brez vsake izjave.

Nanking, 22. decembra. AA. Zunanji minister nacionalistične vlade Wellington Koo je sredi objavil apel na Združene države severne Amerike. Kitajska vlada prosi Združene države, naj bi po-

Velika nesreča v vatikanski biblioteki

V eni dvorani se udril strop

Rim, 22. dec. 19. Vatikanska biblioteka z nadomestljivimi rokopisi je bila danes popoldne zelo poškodovana. Par minut po tretji uri so se vdrli tla tako zbrane posvetovalne dvorane. Težke marmornate plošče so rrebile tri nadstropja in se sesule na dvorišče Belvedera. Po dosedanjih cenitvi se je zrušilo v globino okoli 15.000 knjig in zvezkov in se še ne more pregledati, kaj je uničenega in kaj se bo dalo še rešiti. V dvorani se je nahajalo tudi pismo Martina Lutra Leonu X. V času nesreče je bil v dvorani neki inozemski učenjak, o

katerem ni znano, ali se je mogel rešiti. Znano pa je, da so se rešili trije delavci, ki so delali v dvorani. Uničena dvorana se je nahajala ob krila, ki ga je sezidal papež Sikst V. in ob veliki dvorani inkunabulov, katere pa ni trpela. Dragocene slikarje Cuccaria so zelo poškodovane. O vzroku katastrofe ni nič znanega, domneva pa se, da so izkopavanja v vatikanskih vrtovih omajala temelje. K sreči je suho vreme, tako da bodo mogli vatikanski in rimski gasilci, ki so takoj prihiteli na pomoč, rešiti še marsikatero delo.

Konservativci začeli režim močne roke v Indiji

Pred aretacijo vseh indijskih nacionalnih voditeljev

London, 22. dec. Anglo-indijska vlada je dala predvčeršnjim aretirati najpovprejšnjega voditelja Indeev za Gandhijem, Pandita Malavijo, ki se je pretekli teden vrnil od konference pri okrogli mizi v Londonu. Vest o tem arestu je povzročila po vsej Indiji veliko vznemirjenje. Angleška oblast pa je aretirala za njim še več stolet indijskih nacionalistov, med njimi tudi veliko žensk in dijakov, katere držijo v koncentracijskih taborih. Vsi so obdolženi, da so aranžirali pokret neplačevanja davkov, ki je dal že povoda za celo vrsto umorov, atentatov in druge vrste nasilnih dejanj.

Angleška javnost je silno ogorčena zaradi umora okrajnega načelnika Stevensa v Bengaliji. V najnovejšem času je množica kmetov v Deriani blizu Luknava sežgala živega muslimanskega posestnika Inuralala, ki je zahteval od najemnikov najemnino. Več atentatov je bilo izvršenih tudi proti vlakom in v mnogih krajih je policija našla in zaplenila veliko eksplozivnega materiala.

Zaradi aresta Pandita Malavije in več drugih vplivnih voditeljev indijskega kongresa je v Bombay prišlo do protestnega štrajka in do demonstracij, ki jih je policija s silo zadušila. Tudi v

Kalkuti, kjer je policija istotako ko v Bombayu vdrila v prostore kongresa in našla spise, kateri dokazujejo obsežno zaroto proti obstoječemu redu, vlada velika napačnost, kakor sploh po vseh večjih krajih Bengalije.

Muslimani so povsod v ostri opoziciji proti indiskim nacionalistom, ki so jim na konferenci v Londonu odrekli vsako pravico do avtonomije.

Podkralj je očitno začel politiko močne roke, kakor to zahtevajo konservativci, ki imajo odločilno besedo v novi vladi narodne koncentracije. Ker je gotovo, da bo revolucionarno gibanje nacionalistov z vsilo izbruhnilo šele, ko se bo v Bombayu izkrcal Gandhi, je anglo-indijska vlada ukrenila vse predpriprave, da pokret zatre s skrajno energijo. Vlada bo aretirala in obsodila vse člane vseindijskega kongresa neizvzemši Gandhija, namram kateremu ne bo imela več nobenega obzira. Konservativci zahtevajo, da se kongres popolnoma zatre in voditelji deportirajo na otoke, muslimanom pa takoj da popolna avtonomija. Podkralj Willingdon je na tozadevno vprašanje iz Londona odgovoril, da ne bo rešal niti enega policista ali vojaka več, da se stori konec gandhizma.

Kaj se godi na Madžarskem

Vedno česči glasovi za spremembo notranje in zunanje politike

Budimpešta, 22. dec. Z. Kakor poročajo listi, je imel predvčeršnjim v Domoboveru mejni grof Palavicini politično zborovanje. Palavicinijev govor je bila prava senzacija za vse madžarsko politično življenje. Ugotovil je namreč, da je predsednik vlade grof Karolyi rob birokratizma. Mora se ga pozvati, da se osvoji tega zla. Naj se dvigne nad strankarstvo in nasloni na ves madžarski narod. Če tega ne bo storil grof Karolyi, bo to storil drugi. Potrebna je temeljita sprememba, posebno v zunanji politiki, ker današnja ni vredna popolnoma nič. Za Bethlena trdijo, je nadaljeval Palavicini, da vodi sijajno zunanjo politiko, kar pa mu odreja. Madžarska sploh ni iskala zblizanja s Francijo, čeprav bi morala to že zdavnaj storiti in čeprav je bilo to v velikem interesu madžarskega naroda.

Dokler ne kronamo svojega kralja, do takrat se ne bodo vrnilo normalne prilike. Potrebno je, da se to vprašanje čimprej reši. Prejšnja vlada je morala zapustiti svoje mesto radi tega, ker ji je opozicija povedala resnico. Jaz sem konservativec

Po objavi načrta rusko-francoske pogodbe

Varšava, 22. dec. 19. Objava načrta o francosko-ruskem dogovoru nenapadanja v »Echo de Paris« (ki jo je večeraj priobčil tudi »Slovenec« op. ur.), je učinkovala v Varšavi kot senzacija. Tudi po predvidno stilizirani protizjavi Havasove agencije smatrajo, da je vsebina v bistvu točna. V Varšavi se smatra, da se je s tem dal poljski diplomaciji nov migljaj, da se Francija ne namerava sporazumeti z Moskvo brez Poljske.

Drobne vesti

Belgrad, 22. decembra. AA. Tukajšnje argentinsko poslanstvo je obvestilo naše zunanje ministrstvo, da je teritorialna pristojnost argentinskih konzularnih zastopstev v naši državi tako-le razdeljena:

Konzulat v Zagrebu za dravsko, savsko, vrbasko, moravsko, vrdarsko in dunavsko banovino, konzulat v Splitu za primorsko, drinsko in zetsko banovino, vicekonzulat na Sušaku pa za srez Sušak, Bakar, Crikvenico in otok Krk.

Dunaj, 22. dec. 19. Za naslednika višjega opata dr. Petra Klotza, ki je pred kratkim resigniral na svoje mesto, je bil imenovan apostolski koadjutor benediktinskega samostana v Lambachu dr. Jakob Reimer. Novi višji opat je star 55 let.

Dunaj, 22. dec. 19. Na sveti večer bodo imeli ob polnoči zelo slovesno polnočnico v cerkvi sv. Stefana, ki jo bo opravil sam kardinal nadškof dr. Piffl, ter bodo takrat prvič razsvetlili cerkev z novo električno napravo v jakosti 26.000 sveč, ki bo razsvetljevala stolnico do vseh kotičkov.

Berlin, 22. dec. 19. Hitler se je danes v Mecklenburgu, odkoder se je vračal a poroke prijatelja dr. Göbbelsa, ponesrečil v avtomobilu. Pri nenadnem obstruktu avtomobila se je zaletel v sipo in si zlomil prst. Tudi drugi potniki so bili ranjeni.

Bukarest, 22. dec. 19. Rumunski parlament je bil danes odpuščen na počitnice do 1. februarja.

Budimpešta, 22. dec. 19. Danes popoldne so brezposelni delavci ponovno skušali demonstrirati. Socialisti niso dobili od policije dovoljenja, da smejo »klicati zborovanje, vendar pa so se kljub temu zbrali brezposelni v notranjosti mesta in priredili demonstracije. Policija je demonstrante razglašala in aretirala okrog 200 oseb.

Pariz, 22. decembra. AA. Iz Stuttgarta na Württenberškem poročajo, da so ogenj, ki je večeraj nastal v starem gradu bivše württenberške dinastije, začasnno zadušili. Davi pa je ogenj znova izbruhnil. Gasilci so pri delu že 21 ur. 38 izmed njih jih je onemoglo. Škodo cenijo na 5 milijonov mark.

skrbelo, da bodo vse države, ki so podpisale znano pogodbo o popolni neodvisnosti Kitajske, spoštovala prevzete obveznosti. Ta pogodba je znana pod imenom pogodbe devetih držav

in zahtevani, da se vlada čimprej nasloni na narod. Oni, ki rušijo državo, nimajo pravice, da stoje na čelu. Leta 1918 je porušila Madžarsko revolucija Mihaela Karolyija. Niti on se ne sme vrniti. Bethlen je gospodarsko uničil Madžarsko. Tudi on nima pravice povratka. Če vlada sama ne bo obratovala s sistemom preteklosti, potem jo mora javnost pozabiti in izbrisati.

Grof Szigray je govoril, da se niti resno ne more misliti na zboljšanje prilik v državi. Izvršenih je bilo že 12 pučev. Voditelji teh pučev pa so bili vedno le oni ljudje, ki so pomagali deset let Bethlenovemu režimu. Bethlen je hladno odbil vsako ponudbo za zblizanje s sosednjimi državami. Čeprav Madžarska nikdar ne bo odstopila od revizij mirovnih pogodb, mora vendar le stremeti za sodelovanje s svojimi sosedi. Nadalje sta govorila še šef liberalne stranke Rossay in bivši finančni minister Tibor Kalay. Oba sta se dotaknila legitimistična vprašanja in zahtevala, da se vendarle že enkrat reši vprašanje madžarske krone.

Ljubljana, 22. decembra.

Uradnica v tovarni Bonač P. je ob 17.45 skočila iz 4. nadstropja Kredite banke s stopnišča, tako da je padla za 5 nadstropij globoko v suteran. Zlomila si je obe nogi, levo roko, dobila notranje poškodbe, poškodbe na glavi in pretres možganov. Reševalci so jo prepeljali še nezvestno v bolnišnico. Njeno stanje je brezupno.

Nesreča. Vida Zupančič, naraščajnica šolske dece pri Sokolu I na Taboru in hči Franca, pomoznega kurjača državnih železnic, kurilnica II, 10. jena 23. februarja 1932, stanujoča na Poljanskem nasipu 43, si je večeraj pri telovadbi zlomila levo nogo. Prepeljali so jo v bolnišnico.

Šoštanj

Zalostna božična vest z velenjskega rudnika: 57 odpuščenih... Brez kruha... In pravijo, da je na rudniku še čez 100 podvišnih delavcev, katere bodo tudi morali odpustiti.

Iz občinske seje. Na svoji seji 18. decembra je mestni občinski odbor sklenil pobirati v l. 1932 naslednje davčnine: 100% občinsko doklado na vse države in neposredne davke; občinsko trošarino, in sicer: od 100 l vina po 150 Din, od 100 l vinskega mošta po 150 Din, od 100 l piva po 100 Din, od hektolitra stopnje alkohola, spirita, žganja, likerja itd. po 10 Din.

Rubežni... Na uradnih deskah sodišča in občinskega urada vise številni razglasi rubežni: posestva, živina, pohištva itd.

Sahovski klub ima svoj redni občni zbor v torek, 20. decembra ob 8 zvečer pri Cerovšku. Sahisti, udeležite se ga v polnem številu!

Stilmondski župani. Znamenita drama iz svetovne vojne. Na Silvestrovo jo bodo v Slomškovem domu uprizorili igralci Prosvetnega društva. Vabljeni!